



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1388/2021
28.04.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Миломир Јовановић, адвокат из ..., против тужене „Комерцијалне банке“ АД Београд, коју заступа Иван Березлев, адвокат из ..., ради утврђења дискриминације и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1028/20 од 01.10.2020. године, у седници одржаној 28.04.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1028/20 од 01.10.2020. године.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви тужиље и тужене за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 3889/18 од 22.05.2019. године, која је исправљена решењем П 3889/18 од 29.08.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је тужена у више наврата дискриминисала по основу визуелног хендикепа тужиљу и ставила је у неповољнији положај у односу на остале кориснике банке на тај начин што је у експозитури тужене банке у ..., у ул. ... број .. приликом подношења захтева за одобравање динарског рефинансирајућег кредита без девизне клаузуле дана 18.03.2015. године, у експозитури тужене банке од тужиље, као особе са визуелним хендикепом, најпре захтевала да именује пуномоћника како би ушла у процедуру за одобравање кредита, те упркос чињеници да је тужиља магистар правних наука, са предатим докторатом, захтев за одобравање кредита није могла потписати лично већ је то морао и једино могао учинити њен пуномоћник уз приложено судско оверено пуномоћје; што је дана 18.03.2015. године приликом отварања текућег рачуна од тужиље захтевано да обезбеди и присуство два сведока; што је приликом подношења захтева за одобравање дозвољеног прекорачења дана 03.08.2015. године у наведеној експозитури тужене банке од тужиље, као особе са визуелним хендикепом, најпре захтевала да именује пуномоћника како би уопште ушла у процедуру за одобравање дозвољеног прекорачења, те упркос чињеници да је тужиља магистар правних наука, са предатим докторатом, захтев

за одобравање дозвољеног прекорачења није могла потписати лично већ је то морао и једино могао учинити њен пуномоћник уз приложено судски оверено пуномоћје које је упркос свом општем карактеру одбијено уз додатни захтев тужене банке да тужила овери пуномоћје које је сама банка саставила што је и била принуђена да учини 07.08.2015. године. Ставом другим изреке, забрањено је туженој банци да на начин утврђен у ставу првом изреке пресуде и на сличан начин даље дискриминише тужилу и да убудуће понавља радње дискриминације. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиле и обавезана тужена да тужили на име накнаде нематеријалне штете због повреде части, угледа и права личности исплати накнаду у износу од 200.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 22.05.2019. године, па до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиле којим је тражено да се обавезе тужена да тужили поред износа досуђеног у ставу трећем изреке пресуде исплати на досуђени износ од 200.000,00 динара законску затезну камату почев од 23.03.2018. године, па до 22.05.2019. године, да на име накнаде нематеријалне штете због повреде части, угледа и права личности досуди износ од још 850.000,00 динара, са законском затезном каматом од 23.03.2018. године, па до исплате, као и да на име претрпљеног страха исплати износ од 150.000,00 динара, са законском затезном каматом од 23.03.2018. године, па до исплате. Ставом петим изреке, одбачена је тужба у погледу постављеног тужбеног захтева којим је тражено да се пресуда донета у овом спору јавно објави. Ставом шестим изреке, усвојен је као основан захтев тужиле за ослобађање од плаћања трошкова парничног поступка у висини судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1028/20 од 01.10.2020. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиле и тужене и првостепена пресуда која је исправљена решењем истог суда потврђена у ставу првом, другом, трећем и четвртим изреке. Ставом другим изреке, укинуто је решење из става петог исте пресуде и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновни поступак. Ставом трећим изреке, одбачена је као недозвољена жалба тужене на одлуке из става четвртог, петог и шестог изреке првостепене пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, ревизију је благовремено изјавила тужена због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11...55/14), Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужене није основана.

Тужила је поднела одговор на ревизију тужене.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, дана 18.03.2015. године приликом подношења захтева за одобравање динарског рефинансирајућег кредита, службеник тужене је од тужиле, као особе са визуелним хендикепом, како би ушла у процедуру за

одобравање кредита, захтевао да именује пуномоћника који ће уместо ње потписати уговор, иако је тужила преодчила да се у свакодневном правном промету потписивала факсимилом. Истог дана приликом отварања текућег рачуна тужили је допуштено да користи факсимил, али је морала да обезбеди присуство два сведока. Такође, службеници банке су се све време обраћали пуномоћнику тужиле, а не њој директно као странци са којом закључују уговор. Дана 03.08.2015. године тужила се обратила туженој ради подношења захтева за одобравање дозвољеног прекорачења на текућем рачуну, свој идентитет је доказала показивањем личне карте и обавестила службенике о визуелном хендикепу и тражила потписивање факсимилом што банка опет није прихватила, већ је од тужиле тражила да именује пуномоћника судским овереним пуномоћјем. Тужила је сачинила опште пуномоћје и потпис је оверила у суду, али банка није прихватила такво пуномоћје, већ је тужила морала да овери специјално пуномоћје садржине које је сачинила тужена на свом формулару. Тужили нису предочени акти којима су предвиђене процедуре банке на које су се службеници позивали када су постављали додатне формалне услове за закључење наведених уговора, иако их је тужила тражила.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев тужиле и утврдили да је тужена поступањем својих запослених ставила тужилу у неравноправан положај у односу на друге кориснике услуга тужене, односно да је тужена дискриминаторски поступала према тужили по основу визуелног хендикеп тужиле, а без објективних и разумних разлога. Тужена је својим поступањем ускратила право тужили да лично иступа у склапању уговора и наметнула јој обавезу да више пута иде у суд и да се излаже трошковима судске овере пуномоћја и тиме јој знатно отежа приступ услугама и производима тужене. Према ставу нижестепених судов тужена је поступала супротно одредби члана 13. Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, када је тужили, као особи са визуелних хендикепом, финансијске услуге пружила по другачијим и неповољнијим условима од оних под којима исте пружа другим корисницима. Такође, тужена је наметнула обавезу тужили да поднесе специјално судски оверено пуномоћје с обзиром на тужилино лично својство, што од других корисника услуга не тражи и на тај начин је поступила супротно члану 17. став 1. Закона о забрани дискриминације. Из наведених разлога нижестепени судови су утврдили да је тужена у више наврата дискриминисла по основу визуелног хендикеп тужилу, те јој због повреде права личности досудили новчану накнаду, применом одредбе члана 200. став 1. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног касационог суда правилно је у побијаној одлуци примењено материјално право.

Заштита од дискриминације представља право личности загарантовано Уставом РС (члан 21) и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (члан 1. Протокола 12. уз Европску конвенцију), а од 07.04.2009. године и Законом о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/2009). У смислу члана члана 2 тачка 1. Закона о забрани дискриминације, дискриминација и дискриминаторско поступање представља свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе, на отворен или прикривен начин, а који се заснива претпостављеним личним

својствима на било ком основу (раси, држављанству, националној или верској припадности, језику, политичким убеђењима, полу, ...). Одредбом члана 5. истог закона, прописано је да су облици дискриминације непосредна и посредна дискриминација, а одредбе чл. 6. и 7. истог закона, дефинишу непосредну и посредну дискриминацију као стављање лица (или групе лица) у неповољнији положај због његовог (односно њиховог) личног својства, што се може чинити на различите начине – актом, радњом или пропуштањем. Одредбом члана 17. став 1. истог закона прописано је да дискриминација у пружању јавних услуга постоји ако правно или физичко лице, у оквиру своје делатности, односно занимања, на основу личног својства лица или групе лица, одбије пружање услуге, за пружање услуге тражи испуњење услова који се не траже од других лица или групе лица, односно ако у пружању услуга неоправдано омогући првенство другом лицу или групи лица.

Одредбом члана 6. став 1. Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом је прописано да су облици дискриминације непосредна и посредна дискриминација, као и повреда начела једнаких права и обавеза. Ставом 2. истог члана прописано је да непосредна дискриминација постоји ако се лица или група у истој или сличној ситуацији било којим актом или радњом стављају или су стављени у неповољнији положај или би могли бити стављени у неповољнији положај због његове, односно њихове инвалидности. Ставом 3. истог члана прописано је да посебна дискриминација постоји ако се дискриминисани због његове инвалидности, ставља у неповољнији положај доношењем акта или предузимањем радње која је привидно заснована на начелу једнакости и недискриминацији, осим ако је тај акт или радња оправдана законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна. Одредбом члана 13. став 1. истог закона, забрањена је дискриминација на основу инвалидности у погледу доступности услуга и приступа објектима у јавној употреби и јавним површинама, ставом 2. истог члана прописано је да под услугом у смислу тог закона сматра се свака услуга коју, уз накнаду или без ње, правно или физичко лице пружа у оквиру своје делатности, односно трајног занимања, док је ставом 5. тачка 2. истог члана, прописано да дискриминација на основу инвалидности у погледу доступности услуга нарочито обухвата пружање услуга особи са инвалидитетом под другачијим или неповољнијим условима од оних под којима се услуга пружа другим корисницима, осим ако би пружање услуге по редовним условима угрозило живот и здравље особе са инвалидитетом или другог лица.

Одредбом члана 5. Закона о заштити корисника финансијских услуга (који је важио у време спорних радњи), кориснику услуге је признато право на заштиту од дискриминације и равноправан однос са даваоцем финансијске услуге.

У смислу наведених одредби произлази да је за утврђење дискриминације, односно дискриминаторског поступања потребно да је у односу на лице које тражи заштиту неоправдано прављена разлика везано за неко лично својство дискриминисаног лица, те уколико се лице које тражи судску заштиту нашло у таквој ситуацији, дискриминација постоји, па самим тим и повреде права личности дискриминаторским поступањем. У конкретном случају, а супротно наводима ревизије, тужила је учинила вероватном своју тврдњу да је од стране тужене претрпела дискриминацију, у погледу услова за закључење уговора и пружања услуга под другачијим и неповољнијим условима него остали

корисници услуга ове установе, а све с обзиром на своје лично својство и с обзиром на свој хендикеп. Тужилца је доказала да је тужена у оквиру своје делатности, а приликом закључења уговора и отварања рачуна од тужилце тражила испуњење услова (присуство пуномоћника, који ће уместо ње да потпише уговор, иако је тужилца писмена, присуство два сведока, специјално оверено пуномоћје), који нису тражени од других лица, нити је за своје поступање пружила тужилци разумно оправдање, док тужена није пружила доказе на основу којих аката и из којих разлога су у спорним приликама службеници банке од тужилце захтевали испуњење наведених услова. Такође, правилно су судови закључили да одбијање тужене банке да дозволи тужилци да се потпише факсимилом и захтевање да именује пуномоћника који ће то учинити уместо ње, доводи до неоправданих последица за особе које немају други начин да се потпишу осим употребом факсимила, а писмене су. На овај начин тужена је поступила и у потпуности онемогућила тужилцу да оствари права која су условљена потписом, а што је довело до неједнаког третмана тужилце као особе са инвалидитетом која не може да се својеручно потпише у односу на особе које су у стању да на исправу ставе свој потпис.

Осталим наводима ревизије не доводи се у питање правилност побијане одлуке, јер се понављају жалбени разлози, које је другостепени суд правилно ценио, па је на основу одредбе члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке. Применом члана 165. ЗПП одбијени су захтеви за накнаду ревизијских трошкова.

**Председник већа-судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**